

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Non tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szombat és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelek)
Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEIL

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
1897. évi rendes

közgyűlésére,

mely november hó 27-én,

azaz szombaton délután 4 órakor

fog a Köztelek nagyertermében megtartatni.

Tárgyszorrend:

1. Előki megnyitót.

2. A jóváhagyott alapszabályok bemutatása.

3. Két jegyzőkönyvitelesítő kiküldése.

4. Igazgató-választmány jelentése az 1896/7. évi működéséről.

5. Tagok mozgalmá az elmúlt egyesületi

évről.

6. A számvizsgáló-bizottság és az igazgató-választmány jelentése az 1896. év zár-
számadatairól, az egyesület vagyoni állapotá-
ról és kezeléséről.

7. Az 1898. évi költségvetés megállapítása.

8. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének tagjai és a székesfőváros által az igazgató-választmányba három évre beválasztott képviselő bejelentése.

9. Egyesületi III. alelnök választása, a választási cirkulusból hátralévő három évre (alapszab. 28. §).

10. Számvizsgáló-bizottságba öt tag választása (alapszab. 62. §).

11. Az igazgató-választmány tagjai közül elhunyt s illetve kisorsoltak helyébe 6 évre 15 új igazgató-választmány tag választása.

12. Az 1895–1901. évig tartó választási cirkulusból az alapszabályok 34. §/ alapján ki-
lépett egyesületi ügyész helyébe 4 évre egy új igazgató-választmányi tag választása (alapszab. 35. §).

13. Az 1896–1902. tartó választási cirkulusból az alapszabályok 34. §/ alapján ki-
lépett egyesületi igazgató helyébe 5 évre egy új igazgató-választmányi tag választása. (Alap-
szab. 35. §).

14. Tagoknak az igazgató-választmány úján a közgyűlés elé terjesztett és írásba foglalt indítványai, beadványai. (Alapszab. 25. §/)

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület állattenyésztési szakosztályának f. hó 8-án, azaz *hétfőn* délután 4 órakor a Közteleken tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. Szakosztály újjáalakítása, elnök és két alelnök választása.

2. Állandó bizottságok választása.

3. Marhasó faanyaggal való denaturálása.

4. Cselédek hurczolkodása után terjedő

sertésvész megállítására irányuló intézkedések.

5. Pozsonyi kivittli hízó marhavásár.

Gróf Desseffy Ádám,

elnök.

Hizott állatvásár.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület folyó évi **december hó 11., 12. és 13-ik** napjain **díjazással egybekötött hizott állatvásárt** rendez *Buda-
pesten* a székesfővárosi marhavásár-tér istállóiban.

A hizott állatvásárral kapcsolatban **próbagavakat** is fog végezteni a rendező-bizottság.

A hizott állatvásárra felhozható: **hizott szarvasmarha, juh, sertés és hizott baromfi**. Díjazásokra állami érmek, városi, egyesületi és egyéb értékes díjak állanak rendelkezésre.

A vásáron részt venni óhajót gazdákat kérjük, hogy **bejelentéseiket** az

25. §. Hogy a tagok beadványai és indítványai (75. §.) a közgyűlés elé vándorok legkorábban 10 nappal az elnökhöz vagy annak helyetteséhez vagy az igazgatóhoz beadvánnyal.

OMGE. titkári hivatalánál (Budapest, Köztelek) **megszerezhető bejelentési íveken** minél előbb megtenni **szívesked-jenek**.

Rendező-bizottság.

Bécsi cs. kir. gazd. társaság az
OMGE-hez.

A „Köztelek” olvasói emlékezhetnek, hogy a bécsi cs. kir. gazdasági társaság a f. évben átiratot intézett az OMGE-hez, melyben hivatkozva a tengerentúli mezőgazdasági termények elviselhetetlen versenyére, ellene a közös védekezésre hív föl, fölveti nevezetesen egy közép-európai vámnúmi létesítésének szükségét. A bécsi gazd. társaság ezen átirata a közgazdasági szakosztály és az igazgató választmány ülésén beható tárgyalás tárgyát képezte, melynek folytán az OMGE. utalva egy közép-európai vámnúmi létesítésének akadályaira, a bécsi gazd. társaságot arra hívja föl, hogy a magyar és osztrák mezőgazdák működése első-sorban a kiegyezés alkalmával előforduló közös gazdasági érdekek érvényesítésére egyesítsék.

Az OMGE. ezen átiratára a bécsi cs. kir. gazdasági társaság az alábbi egész terjedelmében küldött érdekes és fontos átirát-ban válaszolt, amely az igazgató választmány f. évi november 30-iki ülésén tárgyalatott.

Az átirat a következő:

„A mezőgazdasági nyersteimények tengerentúli versenyé elleni, Ausztria-Magyarországot és Németországot fel-
lelő védő-konvenczió létesítése iránti javaslatunkat illetőleg bátrak vagyunk mindenekelőtt megjegyezni, hogy azon nehézségek, melyek az igen tisztelt Országos Magyar Gazdasági Egyesület vé-
leménye szerint ezen tervek megvalósi-

Termények értékesítésére

és

Erőtakarmányok beszerzésére

kitűnő **bel-** és **külföldi** összeköttetések folytán készséggel ajánlunk a

MAGYARMEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE, Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

Mai számunk 16. oldal.

tásának útjában állanak, az Önök részéről talán mégis tuberculitások, mivel a tengerentuli országok mindig nyílt, fiktív és effektív kinalata elleni védekezés céljából való egyesülés általános vonatkozásban alighanem könnyebben lenne keresztülvihető, mint az oroszországi és a Balkánállamokból való import elleni definitív állásfoglalás. Mi teljesen osztjuk azon nézetüket, hogy az európai konkurrens államok ránk, osztrák-magyar gazdákra nézve épp oly veszedelmeseek, mint a tengerentuli termelési területek, miután az előbbieket piacainkat effektív gabonával tülhalmozzák, állatkivitelünket pedig éppenséggel tönkretették, míg az utóbbiak, bár tengerentuli gabonát csak csekélyebb mértékben hoznak effektív szállításra, de bennünket a tengerentuli börzéből kiinduló rendszeres baissé-irányzat által érekenyen károsítanak és a nagytöke nemzetközi spekulációjától oly függő viszonyba hoznak, mely termelésünket agyonnyomja.

Ámbár tehát, mint fentebb megengedjük, Oroszország és a Balkánállamok nyerterményeinek effektív importja által direkt nagymértékben károsítottunk, mégis két ok a mellett szól, hogy első sorban is a tengerentuli verseny ellen védekezzünk.

Az első ok az Oroszországgal és a Balkánállamokkal való vám- és kereskedelmi szerződéseinkben rejlik, melyek, a Romániával kötött egyezségek kivételével, csak 1903-ban járnak le s ezért mindazon lépések, miket ezen idő alatt amaz országok ellen teszünk, csak hiába való erőlködések volnának, miután az ottani kormányok sohasem járulnának hozzá a fennálló szerződések revíziójához és azoknak javunkra való átalakításához.

A másik ok, a miért elsősorban a tengerentuli verseny ellen kellene fordulnunk, abban keresendő, hogy mi, áthágathatlan védvámok által megvédve, a nemzetközi börzspekulációt megfosztanak annak lehetőségétől, hogy bennünket a tengerentuli országok arbitrázs által fenyegetsenek s ezzel piaci arainkat letészés szerint lenyomhasák. E nyereség magában véve is alig becsülhető meg eléggé. De azért nem kicsinylendő azon vesztély sem, mely bennünket a különböző gazdasági nyerterményeknek a tengerentuli országokból való effektív behozatala által is naponta fokozott mértékben fenyeget s amely az utóbbi időben még a husra és a gyümölcsre kiterjedt; s parancsológ veti fel azon intő figyelmeztetést, hogy ne nézzük a dolgokat továbbra is öble telt kézzel, hanem legalább a tengerentuli verseny lidérczinyomásától szabadítsuk meg magunkat végképp.

A legfontosabb mozzanatot azonban, mely a tengerentuli termelési területek ellen való harcz mellett szól, azon körülményben kell látnunk, hogy főleg éppen a tengerentuli verseny az, amely gabonakivitelünket majdnem valamennyi európai piacról leszerlija, és amelyet minden-

áron visszahódítani meg kell kísértünk, ha gabonának a termelési költségeinek megfelelő áremelkedését biztosítani akarjuk.

Mac-Kinley elnökke választása által az amerikaiak proklamálták az amerikai ipar megvédésének elvét és a nemrég kibocsátott vám-bill mutatja, hogy programjuk megvalósítását komolyan veszik. Európa természetzerű válasza Amerika ezen kihívására csak az lehet: „Európa az európai mezőgazdaságnak”. És ezen elvől vezérelni legalább a közép-európai államok egyesülése az amerikai gazdasági nyertermények behozatala ellen való közös védekezés céljából, nem tekinthető kivihetetlennek.

Sajnos, az összes közép-európai államok közgazdasági egyesülése, bárcsak ezen irányban is, a sok mindenhatatlan uralkodó nemzetiség és politikai differenciák és legkülönbözőbb érdekeknél fogva kivihetetlen léven, nem tehető komoly megfontolás tárgyává, bár sok közgazda ezen célra törekszik és ezt az európai agrárkérdés legeszenyibb megoldása gyánadt dicsőíti.

Ellenben nem látjuk tulajgyoknak azon várható akadályokat, melyek Ausztria, Magyarország és Németország között a tengerentuli verseny elleni közös védekezés céljából való egyesülésének útjában volnának.

Hasonló politikai és közgazdasági érdekek annál valószínűbbnek tűnnek fel a köztünk ez irányban való egyetértésre jutathat, mert a külföldi verseny még sokkal nagyobb mértékben nyomja a német mezőgazdaságot és a tengerentuli gabona az olcsó tengeri szállítást dijjának fogva tömegesen dobálk a német piacokra.

Ezen egyezkedésre Németországgal azért fektetünk nagy súlyt, mert abban a bizonyára indokolt reményben élünk, hogy ha nekünk a tengerentuli gabonát a német piacokról kizsoritánunk sikerül, legalább az odavaló kivitelünk lenne biztosítottak tekinthető.

Ha azonban minden várakozás ellenére Németország ez idő szerint nem csatlakoznék ezen védelmi akcióhoz, ez bizonyára nem volna elég ok arra, hogy a tengerentuli országok versenyé ellen, Németország nélkül is, önállóan állást ne foglaljunk.

Németországba irányuló kivitelünk semmi tekintetben sem annyira nevezetes, hogy annak kevesedésétől való félelem bármiképpen is akadályt képezhetne.

Iparunk a megerősödött gazdaság-tályaiban beföldőn is jobb és biztosítottabb fogyasztásra fog szert tenni termékei számára, mint a jövőendő tengerentuli kivitel ideái által.

Németország megkezdte a harcot a börze terrorizmusra ellen s mi lépésről lépésre követjük ezen akciózt. Kezdjük meg mi a tengerentuli invázió elleni harcot, a német agráriusok saját érdekében kell, hogy hozzájuk csatlakozzanak.

Az első lépést meg kell tenni, mi meg akarjuk azt tenni hazai termelésünk védelmére. Az elvet: „Európa az európai mezőgazdaságnak” nekünk kell proklamálnunk és határozat alába öntenünk. Ez erre vonatkozó javaslatunknak a célja.

De nem kevésbé fontosnak tartjuk az általános vámtarifá revíziójára vonatkozó javaslatokat és ez irányú törekvéseikhez annál őrmestebb csatlakozunk, mert egy általános osztrák-magyar minimális védvámtarifa felállítását, — melyen alul semmiféle kedvezmények nem engedélyezhetők — a magunk részről agrárprogramunk legfontosabb pontjai egyikének tekintjük.

A Romániával fennálló vám- és kereskedelmi szerződés felmondásának követelésével is teljesen egyetértünk és ezen pontot is agrárprogramunkba felvettük.

Az őrlési forgalomra nézve azonban sajnos, nézetünk, mint azt már előbbi átiratunkban is kifejezésre jutattunk, szétágazók. Mig az igen tisztelt Országos Magyar Gazdasági Egyesület ez időszert, előbbi nézeteitől eltérően, csak az őrlési engedély módosítását követeli, mi az őrlési engedélynek csak a becsületes, teljes megszűntetésében látjuk az osztrák-magyar mezőgazdasági érdekeinek teljes megőrvását, miután Magyarország ma még annyi buzát termel, hogy malmainak szükségéit saját termeléséből fedezheti.

Az őrlési forgalom a valóságos behozatali szükséglet minden mértékben felül önkényesen van vámtentes idem gabonát az országba s ezáltal minden védvámot illuzoriászá téssen, a belföldi gabona hasonló mértékben csökkentése keréselele által pedig nyomást gyakorol a piaci árakra, mialtál mi osztrák gazdák egész önkéntelenül szintén károsodunk; kötelességünk tehát, hogy a bennünket súlyosan károsító őrlési forgalom további fenntartása ellen minden eszközzel harcoljunk és a mi szempontunkból annak teljes megszüntetése követelendő, amint azt az általunk javaslatba hozott látján-inneni agrárprogrammban is hangsúlyozzuk.

Hiszszük, hogy ilyen program-pontozat való ragaszkodásunk által bizonyára a magyar mezőgazdaság érdekeit is fokozott mérvben állapítjuk, mert hiszen a magyar buzának az őrlési engedély megszüntetése által feltételezett nagyobb keresete mindenekelőtt a magyar termelés javára szolgál.

Ezen állítás tökéletesen igazolva látszik az Orsz. Magyar. Gazdasági Egyesületnek a magyar képviselőházzal 1894. május havában benyújtott kérénye által is, amelyben az Orsz. Magyar. Gazdasági Egyesület akkor az őrlési engedély teljes törlesztését követelte.

Másrészt pedig a magyar malmok is aligha károsodának, miután ezek a magyar buza kizárólagos feldolgozása által, mely minőség tekintetében vala-

mennyi importált árut messze felülmúl, visszahódítanak úgy az Ausztia-Magyarországon belül, mint a külfölddel való forgalomban is azon jó hírnevet, melyet ezelőtt tagadhatatlannal élveztek, hogy t. i. „a világon a legjobb lisztet gyártják”; ma ezen jó hírnevet az örösi forgalomalap kapcsolatos keverő manipuláció által súlyosan veszélyezteték.

De még egy másik fontos ok is szól az örösi forgalom teljes megszüntetése mellett. A „Német Gazdasági Szövetség” legutóbbi határozatai egyikében kijelentette, hogy a német mezőgazdaság és a német malomipar érdekében magasabb vámérték követeltessek mindazon országokból származó örösi termékek részére, amelyekben az örösi forgalom fentartatik, miáltal nemcsak az örösi forgalomból folyó minden nyereség már eleve is illuziórússa lenne, hanem az osztrák-magyar liszt kivetele is érzékenyen károsíthatná.

A mi a mezőgazdasági terménytőzsde reformja tárgyában között határozati javaslatát illeti, szükségesnek tartjuk a t. Gazdasági Egyesületnek javaslatahoz, hogy közös követeléseinket ne komplikáljuk egy terjedelmes szervezési tervvel által, hanem szorítsuk a reformot egyelőre a következő pontokra:

1. Tiltassék meg mezőgazdasági terménytőzsdeinkben a gabona és örösi termékekkel való blankó-határidőüzlet.

2. Vonassék meg az állandó határ a jogosult határidőüzlet (gabonaszállítási időre) és a blankó-határidőüzlet között, mely utóbbihoz minden oly üzlet szálhatatlanság, amely az eladó részéről áruminták és a rendelkezési jog beigazolása nélkül köttetik.

3. Létesítsék a megköthető üzeleket megfelelő ellenőrzése olyképpen, hogy minden üzlet a börze előjárásánál bejelentésnek (Deklarationszwang) és hogy a tőzsde előjárásába jogosítva legyen arra, hogy az eladó jogosítványát felülvizsgálhassa. (Recht der Legitimationsprüfung.)

4. Tipusok vagy mintánálküli árak alapján és az eladó rendelkezési jogának beigazolása nélkül üzeleket kötni nem szabad.

Lehető számos típus felállításra, melyekben a pontos minőség, súly és származási adatoknak kell, hogy kifejezzen jussanak, tisztán azon czélból történjék, hogy a vásárlón kívül álló érdekelteknek lehető világos, érthető képet nyuljanak a különböző gabonaminőségekről tényleg fizetett árakról.

5. A börze előjárásába kell, hogy bizonyos számú gazdátalok is felvétesse, a kiket a kormány nevez ki.

6. A börzén kereskedőnek tárgyat képezhetők legkisebb gabonamennyiség 50 métermázsában állapítások meg, hogy a tőzsde a közép- és kisbírtok számára is hozzáférhető legyen.

Az okok, melyek bennünk arra késztetnek, hogy önminket a felfogásainkhoz való csatlakozásra kérjük, abban

rejlének, hogy mindenekelőtt a blankó-határidőüzlet eltűntetésének elve kell, hogy kifejezően jusson. Ezen tilalom nélkül mi gádzák — bárhogyan is szerveztessek a börze — mindig és örökké a nagytöke spekulációja önkényének maradunk kiszolgáltatva.

Ila azonban a blankó-határidőüzlet eltűntetés elérjük, akkor a tőzsde purifikációja magától is végre fog menni, mert akkor csak a termelő, a nagybani foglalkozók és a reális gabonakereskedők lesz érdekükben, hogy a börzét üzeleik megkötésére felhasználják. Csak akkor képződhetik az árakulak a valódi kínálat és a valódi keresletnek megfelelően, csak akkor lesz a börze ismét azon intézmény, ami hajdan volt s ami kell, hogy nekünk legyen: egy felügyelet alatt álló vásár termelvényeink reális értékesítésére.

Azon elvel, hogy a börze a nagytöke spekulációjának monopoliomul tekintessék, véggépp kell szaktítani.

Minél exkluzívabb a tőzsde szervezete, annál nagyobb lesz a hatalma és annak vészthető befolyása a mezőgazdasági termelésre, annál jobban közelíthet meg Amerikát, ahol a nagytöke immár az egész gabonakereskedelmét kezébe kerítette és valamennyi farmert rabslógájává tette.

Midőn végre az osztrák és a magyar agráriusok közös termelésünk védelmében való és semmi által meg nem rázkódtható testvérülésre emirányének kifejezést adnak, számítunk ezirányban tetterő támogatásukra és teljes szívből viszonzozunk kollegiális üdvözlöketük.

Bécs, 1897. július 5-én.

A bécsi cs. k. gazdasági társaság központi választmánya nevében:

Pirkó Ferenc s. k.

Hochegger Adolf s. k. "

NÖVÉNYTERMELES.

Rovatvezető: Kerpely E. úr.

Az istállótrágyáról.

Az istállótrágya a legnépesebb, a legáltalánosabban használt és a legutóbbi időkig a legkevésbé tanulmányozott trágyaféle. Az agrikulmikusok háláabb foglalkozásnak találták a mértékgyűlék tanulmányozását, a mérték az istállótrágyát egészen figyelmen kívül hagyták. Az utóbbi időben azonban e tekintetben nagy változás állott be, különösen amióta a német gazdasági egyesület több kísérleti állomást felszólított az istállótrágya tanulmányozására, úgy, hogy jelenleg alig lehet német gazdasági szaklapot találni, amelyben ne lenne szó az istállótrágyáról.

A sok ideig elhanyagolt istállótrágyával a kísérletezés az egész vonalon megindult. Németországban legelőbb — és bár a kísérletek meg befejezése nincsenek, sőt valószínű, hogy sok ideig nem is lesznek, mindazáltal már is több oly eredményt szolgáltatott, amelyek a gyakorlati gazdára is fontossággal bírnak, amiért is azok ismertetésével nem vélek fölösleges dolgot cselekedni.

Az istállótrágya tulajdonságai a szilárd és hig ürüleknek az alommal való keverése. A

közönséges trágyakezelésnél általában a figyelmet a szilárd ürülekre fordítják, amennyiben ezt legalább össegyűjtjük, míg a hig ürületek igen sok gazdaságban még ma is elfolyni engedik, az már nagyon is modern gazdaságba megy, aki a hig ürületeket trágyakutba gyűjti s vele a telepen össegyűjtölő trágyát megöntözteti. Wagner kísérleteiből az világik ki, hogy az istállótrágyának a hig ürülek képezi a legértékesebb, a legalkalmasabb részét, a szilárd ürülek hatása jóval csekélyebb, amiért értéke is jóval kisebb.

A salétrom nitrogen hatását 100-nak véve az ammoniak nitrogen hatását Wagner 90-nak tapasztalta, ugyanígy nagy volt a hig ürülek hatása is, vagyis a hig ürülek nitrogénje éppen úgy hat, mint az ammoniak-nitrogén, aminek egyszerű magyarázata, hogy a bennfoglalt nitrogén igen gyorsan bomlik.

Wagner azt tapasztalta, hogy a hig ürülek összes nitrogénje egy nap, tehát aránylag nagyon rövid idő alatt átalakul ammoniak-nitrogénné, mely folyamat még gyorsabb befolyásu, ha a hig ürülek közé szilárd ürülek kerülnek jutnak. Az amplydus pedig bizonyos arányban ammoniak könnyen elillan és az által a trágya értékeiből jelentékenyen veszt. Ismeretes dolog pedig, hogy a pótlásra szoruló növényi tápanyagok közül a nitrogént fizetjük legrágábbban, mert míg a vízben oldható foszforusv kilója ma 235 k, addig a kénasvas ammoniakos nitrogént körülbelül 70 kért fizetjük, miután pedig pazarló oly anyagot vesztendőbe menni engedni, amit utóbb drága pénzen kell beszerezni, a trágyakezelésnek egyik főszabályát tekintünk a hig ürületek minél gondosabban össegyűjtését és az ammoniak ellenállását megőrzését. Ennek a leggyorsabb és leghatékonyabb módja a keletkező trágyát az állatok által gyorsan mindaddig, míg az szántóföldre nem hordjuk.

A trágyakezelésnek azon módja nem új, a juhalkodók nálunk is régóta alkalmazzák, a szarvasmarha-istállókban nálunk csak szorványosan, külföldön több helyen alkalmazzák és a gádzák régóta tudják, hogy az ily trágya mindig többet ér, mint a tisztán megmunkázott és almóztat feltételez a trágyatelepon kezelt. Az újabb kísérletek eredménye csak megerősíti ezen tapasztalatot. Az ily módon kezelt trágyában a trágyalé nitrogénje nem képes oly gyorsan bomlani, mert az alom feliszvja s az almot pedig az istállóból szabaddan járkáló állatok megtörpírik s a trágya körül a levegőt kiszorítják, ami pedig a jó trágyakezelés főfeltétele.

Bármily előnyös legyen is a trágyakezelés ezen módja, az általaonossá alig válik nálunk, mert ez esetben a megelőv állatiak több rendbeli s részen költségesebb átalakítást igényelnének és azért azon kell lenniük, hogy a telepon trágyakezelésnél a megőrzésedése a hig ürülek nitrogénja. E tekintetben szabály legyen, hogy az minél rövidebb uton s minél tökéletesebben kikerüljön az istállóból és beleszusszon a vízhatlan falazatu trágyakutba. Megjegyzendő, hogy ez csakis azon esetben szükséges, ha úgy, mint nálunk általában szokások, nem tözegeel, hanem szalmával, vagy egyéb még gyengébb felrakóanyagokkal keverjük ki. A tözegeknek, mint almoknak igen nagy előnye, hogy a hig ürülekkel tetemesen többet tud felszívni, mint a szalma és a keletkező ammoniakot is abszorbiálja, amiért a tözegek almóztalán a vesztéses a legcsekélyebb és se trágyakezelésutórnára, se trágyakutba szükséges minős.

A trágyakutba került hig ürülek vagy közvetlenül a szántóföldre vagy rétre hordatik, vagy pedig a szalmástrágyára öntöztetik. Az első esetben a trágyakutba oly anyagot kell önteni, mely a keletkező ammoniakot az egyik kórhadástól a másikig lekötí, erre a célra jó használatba a nérsyrs kávé, felteve, hogy alkalmazásánál a szükséges elővigyázat nem alkalmaztatik.

A hig ürüléknek külön való felhasználását azonban — mi viszonyaink között, amiód a szántóföldek aránylag hosszú idő alatt trágyázataknak meg, amlani nem tudom, mert ez által az egyik táblának — amelyre a trágyát jut — aránylag sokat adunk, a többi rovására, mert ez esetben az állommal kevésztől szilárd ürülék hatása a rendszerint is kevesebb lesz, miért is a trágyát valahányszor, sőt ha sok gyümölcs — össze naponta kétszer is a trágyatelepre kell fekteszkenni.

Azon trágyatelepre, amelyek trágyakutallal is el vannak látva, rendszerint ilyi berendezések, hogy a telepre fektesszente trágyának azon része, amelyet nem szivott fel az alom, visszafolyik a trágyafolyóba, honnan berendezés az újabb vizsgálatok szerint hátrahozottan hibás, mert a trágya szellőztetését eredményezi, miután a folyólyó trágyát helyett a levegő foglalja el, már pedig a levegőt kiszorítani kell a trágya közül, nem pedig közbé juttatni. Éppen ezért egyesek a trágya rendszeres öntözését trágyafolyóval elhagyni ajánlják, azt később, hogy annyira legyen sok szalmára, amennyi a hig ürülék teljes felszívására szükséges. Ezt azonban ott, ahol csak szalmával almokoznak és ezt az almokozás előtt nem szelekeszik meg, vagyis a nálunk dúd eljárásnál lefeljebb az Alföld szalmában bővelkedő gazdaságban lehetne alkalmazni, egyébként nem, mert aránylag igen sok szalmára lenne szükség, amiért is a trágyakut mellőzést ajánlani nem tudnám, de igenis azt, hogy a trágyakut és trágyatelep között össekötő-csatorna ne készítsenek, hanem hogy a trágyatelepre fektesszente trágyát mindig ott maradjon, többé a trágyakutba vissza ne folyjék, ami azonban csak akkor lehet, ha a trágyakut trágyakezelésben egyetbejön is az újabb tapasztalatoknak megfelelően járunk el.

A nem termelő állatnál az ürülék tudvaleg szénben és vízben megfogyatkozott takarmány, e szerint a trágyában annyi nitrogén kell lennie, amennyi a takarmányban van. A termelő állatnál pedig a trágyában a nitrogénjából levonva a termelésre fordítottakat, a többinek a trágyába kellene juttatni. A vizsgálatokból teljes biztossággal kiderült, hogy ez nincs így, hogy a takarmányban foglalt nitrogénnek egy és néha igen jelentékeny része veszendőbe megy, tehát ezzel szegényebb lesz a trágya.

Vesszességről részben onnan származik, hogy a hig ürülék nitrogénje általában ammóniáká és ez ellian, azonban, ha az ammóniák ellianását megakadályozzuk, a nitrogénvesztességet teljesen nem gátolhatjuk meg, a minek okát F. Wagner kísérletei mutatták ki. A trágyában és pedig leginkább a trágyában mindig vannak olyanok, amelyek a salétromsavas szabad nitrogénre bontják, ezek az u. n. *salitromfogyasztó vagy fogyasztó baktériumok*.

Ily baktériumok a számain is előfordulnak. A trágyának és pedig főleg a hig ürüléknek az organikus nitrogénje — mert a szilárd ürülék nitrogénje jassan bomlik — bizonyos baktériumok befolyása által gyorsan általában ammóniáká, ez pedig, ha a salétromképződés feltételei megvannak salétromsavvá, amelyet a salétromfogyasztó baktériumok megtartanak is így a trágyának legtekerekesebb részét csökkentik.

A trágyakezelésnek ez oskóid oia kell irányitnia, hogy ezen veszteség lehetőségét csökkentsék, mert teljesen megakadályozni azt ezidőszent nem lehet, mert még nem ismerünk olyan e gyakorlatban is alkalmazható eljárásokat, melynek segítségével a nitrogénfogyasztó baktériumok elölnetésnek, vagy legalább működésükben teljesen megbicóitattának, ez ideig a vizsgálatok csak azt az eredményt szolgáltatják, hogy *mind feldolgozott a trágya, mind jobban kiszorított kiüle a levegő, annál kevesebb nitrogén megy veszendőbe, egyrészt mert kevesebb salétromsav képződik, másrészt mert ebből kevesebb bontatik fel szabad nit-*

rogénné. A nitrogén konzerváláshoz tartozik még, hogy a telepratott, össekötött trágya nyirkos legyen.

Az újabb kísérletek azt is kimutatták, hogy a tömött és nyirkos trágyára a trágya-konzerváló anyagoknak csak lényegtelen hatásként volt, vagy is a szuperfoszfátjapnekek, kalcináltak és a konzerváló anyaggal nem kezelt trágyák nitrogénje köztélenyegesen kevesebb egyarállaban nem mutatkozik. Ez ugyan elient mondaní látszik a régebbi kísérletek eredményének, a melyből különösen Holdeleise kísérleteiből az tűnik ki, hogy a konzerváló anyagok jelentékeny mennyiségű nitrogén ellianását akadályozzák meg. Az ellenköz eredmény könnyen kiismegészítható. Ha mi a trágyát a szokások módján össekötjük, le nem tipratjuk, hanem csak saját sulyától hagyjuk össekötüledni, akkor a trágya között aránylag sok levegő lesz, az ammóniáképződés élénk. Ezen ammóniák egy részét visszatarthatjuk a konzerváló anyagok, de ha letipratjuk a trágyát, az ammóniáképződés csak lassul, mert a trágyát a levegővel az tud szellőztetni, ezáltal az ily trágyában a konzerváló anyagok hatása nem lehet nagy.

Az oskörü trágyakezelés löngeye tehát az, hogy a hig trágyát a szilárd trágyával és almokkal felszívjuk s ezen trágyát lehetőleg tökéletesen letipratjuk, *minél gondosabban egyébként e munkát, annál többit ér, less a trágya.*

Ha már most azt nézzük, hogy a nálunk dúd trágyakezelés mennyiben felel meg ezen követelménynek, úgy azt fogjuk tapasztalni, hogy bizony sehogysan, vagy csak nagyon kivételesen. Onnan gazdaságokba gondolok, ahol a trágyát a szilárd trágyával együtt a földbe nem kezeik, hanem azokra, amelyekben vizhatlan fenekek trágyatelep van, melyre asztalga rakják a trágyát és naponta megöntözik.

A hiba, melyet ezen kezelésnél elkövetnek, kétféle. Az egyik, hogy a trágyát egy részét vizszalajjuk a trágyakutba, a többi részét tudják, hogy az öntözés érleli a trágyát vagyis előmozdítja annak felbontását, ami — mint már említettük, onnan származik, hogy az öntözéssel mindig friss levegőt juttatunk a trágya közé, ami végeredményében nagyobb nitrogénvesztességre vezet. A másik hiba, hogy a trágyatelepre nem bocsátunk állatot, a legtöbb esetben ez nem is tehetik, mert a telep nincs oldalfalakkal, korlátokkal körülvéve s ezért a mint kissé magasabb a trágyaréteg, azáltal könnyen lecsuszhatik s látót látó, már pedig ha nem járátjuk meg a trágyateleprek naponta állatokkal, a trágya sötöttem less elégé össepattint és onnan a levegővel keverve vesztességre megengedhetően nagyobb leend.

Szerintem tehát csakis az a trágyatelep jó, amelyre az állatokkat reahajthatjuk s miután pedig ezt legjobban, legkönyvebben csakis az oldalfalazattal ellátott trágyatelepren tehetjük, a czelnak teljesen megfelelőnek csakis az ily telep mondható. Az már természetrendi okokból nem lehet megvalósítani a leíratast. Ahol nyári istállózás divik, ott a teheneket vagy azok egy részét nem a kifutókba, hanem a trágyatelepre hajítjuk, az ezeknek nem fog megártani, mert ha a trágya jól le van tipralva, a levegő a telepre tisztább lesz, mint a legtöbb istállóban. Ahol ez nem tehető, ott naponta 1—2 tollat kell a trágya alá tartani, mert a trágya nem lehet megelőkkel és ha az állatok nem állnak naposszat az istállóban, a trágyakutból a telepre fektesszente trágyát nem fog elegendő arra, hogy a trágya a szükséges nyirkossággal bírjon, tartósan össekötök-

nél pedig a kellenél nyirkosabb lesz az. Az első esetben a trágya széthúdik, hogy a trágya kutba egynehány hórd vizet öntünknek s ezt fektesszente a telepre az utóbi esetben — részben legalább — ha tartós össekötők a trágyalevet nem öntözük a telepre, hanem a komposztára, rétre, gyengelevesekre vagy a szántóföldre. Legkereszebben azonban akkor örünk az istállóban a trágya szilárd részét, egy-szer, öszozpokra körülítt nádk-vagy szalmatető elegendő, ez nem kerül csak, a helyes trágyakezelést pedig nagyon megkönnyíti.

Arról, hogy a trágya száraz az ammóniák képződés és ellianás erősebben akár-hányszor meggyőződhetünk a juhokolban, különösen a trágya kihordásakor, amiért is azt ajánljuk, hogy ha az össekötők észre, mint szerint a juhok alatt a trágya nem elég nyirkos, az almokozó előtt öntözessük meg az állatok által össekötüledni trágyát.

Ha a kísérletek szerint a helyesen kezelt trágya nem szorul konzerváló anyagokra, úgy ezeket teljesen mellőzni meg so less célszerű. Mert az a trágya igen szilárd, melyet a trágya az ammóniák megkötése által, egyrészt azért, hogy az ellianástól megóvják, másrészt hogy a levegőt tisztán tartják.

Ajánljuk végül azt is, hogy a telepen a trágyát rétegezzük márgával, olymódon, hogy 20—30 cm. vastag trágyaréteg 2—3 cm. vastag szagban márgát hírtünk el, a márgát mindig másé u. is a salétromfogyasztó baktériumok életműködését csökkentik s ezért a nitrogénvesztességet kisebbít, mindazáltal ami viszonyaink között, ahol a szántóföldek csak hosszabb időközönként trágyáztatnak meg, nem tudnám a meszesést ajánlani. Mert a més az alszántott trágya gyorsabb bomlást idézi elő s ezért a trágya igen rövid idő alatt használatnak ki. Az első termés számára nagyon sok, a többinek nagyon kevés jutna belőle.

Cseerháti Sándor.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Monostori Károly.

Külföldi vélemény Magyarország juh- és sertéstenyésztéséről.

Habár — mint észrevehettük — a nómet ismertető nagyon röviden bának el lő-és szarvasmarhatenyésztésünkre vonatkozó mondanóival is, valóságilag csak futólag szól a „III. L. Z.” 1897. évi 60. számban juh- és sertéstenyésztésünkről.

Részben az a körve is, amit mond, félhíva a emberrel a tenyésztésnek megtérsére, de még inkább az, amit nem mond, amit pedig egy ismertetőnek (ha csak részben is) bűen ajánlani tájékoztatni olvasóit el kellene mondania.

Juhtenyésztési állapottunkról szólva jelzi, hogy hazánk valamikor jóval nagyobb mértékben tenyésztette az állattenyésztésnek legelőnyösebb és legkedvezőbb ágát, a juh- és sertéstenyésztést, mikor az egész állományt csak valamit 7 millió darab képezi, szemben pl. a 25 év előtti állapotokkal, amikor is valamit 15 millió drb volt az állomány.

A számban való ezen nagymértő hanyatlást egészen annak tulajdonítja, hogy az állattenyésztés az állattenyésztésnek csak legelőnyösebb ágát, a juh- és sertéstenyésztést, hagytott, de abban kétekezik, hogy a redukció az itteni viszonyok tekintve szükséges volt. Azt véli — megint igen helyesen — hogy a hazánkban domináló szentermelés, mely rengeteg szalmát, polyvát, töreket ad, a sok agy, tarló és a sok nagy kiterjedésű, kevesebb árú föld, továbbá pedig széles utak és hócsapok miatt, nem alkalmas a juh- és sertéstenyésztésre. Ez igaz. Egy dologgal nem szíves azonban az ismertető, t. i. avval, hogy manapság 1. a juhval való konvurrencia az egész földetekté feltétlő negyságu: 2. hogy a helybeli gyapjú-

Azulán Hauer ur mondja, hogy a csaló-
vételről nincs segítve a bajon, mert
szí paraszta-generáció újra nekimegy a
vett növénynek. Ez az ellenérték egy
tí hómályos: mert ha tényleg csalóga-
ról van szó, s ha azt idejében lebu-
s ha a vetés közelében nincs elhagyott,
es hely, akkor honnan való a tavaszi
szí generáció? Ha pedig a csalóga-
tást nem szántották ki, akkor az eljárt

